

УДК 090.1:027.021(477-25)

Олена Курганова,

кандидат філологічних наук, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1609-231X>,
старший науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
проспект Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: olena.kurganova@gmail.com

Історія світового книгодрукування крізь призму видавничих колекцій: електронні виставки етьєнів та ельзевірів на вебсайті НБУВ

У статті **актуальність** обраної теми обґрунтовується пріоритетністю інформаційно-просвітницької роботи головної бібліотеки країни. **Основні результати дослідження:** розкрито експозиційний потенціал виставок видавничих колекцій, що презентують визначні віхи історії світового книгодрукування; з'ясовано, що інформативність текстової частини таких експозицій забезпечується за рахунок розкриття історії друкарні, атрибутивних ознак її видавничої продукції та індивідуальних особливостей примірників колекції. Яскраві сторінки історії французького, голландського книгодрукування ранньомодерної доби висвітлено у процесі аналізу виставок колекцій етьєнів та ельзевірів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. У **висновках** наголошується на важливості проведеного дослідження для експозиційної діяльності наукових бібліотек.

К л ю ч о в і с л о в а: історія книгодрукування, іноземні стародруки, електронна книжкова виставка, експозиційний потенціал видавничої колекції, етьєни, ельзевіри з фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Актуальність проблеми. Цінними першоджерелами вивчення історії світового книгодрукування є примірники європейських стародрукованих видань, що зберігаються в спеціалізованих фондах бібліотек, архівів, музеїв, а також у колекціях приватних власників. Більшість із таких книг містять відомості про історію свого побутування. Екслібриси та провенієнції колишніх власників, штампи бібліотек, культурно-освітніх установ, букіністичних магазинів дають змогу хоча б частково реконструювати той шлях, яким давня книга пройшла від друкарні до кількох поколінь своїх читачів. Загальний стан збереженості стародруку, наявність або відсутність записів на берегах тексту, підкреслень, розлогих нотаток на форзацах промовисто свідчать про те, чи дійсно ця книга користувалася читацьким попитом. Відтак, безпосереднє знайомство з представленими у вітчизняних книгозбірнях європейськими стародруками дає можливість досліднику не лише розглядати поліграфічні особливості цих видань, але й вивчати історію рецепції давньої європейської книги на українських теренах.

Розкриття фонду європейських стародруків є пріоритетним напрямом інформаційно-просвітницької роботи бібліотеки. Одним з найбільш ефективних

інструментів такої роботи останнім часом можна вважати електронну виставку. В численних студіях, присвячених електронним виставкам, останні розглядаються саме як форма рекламно-презентаційної діяльності бібліотеки [9, с. 154], засіб «промоції бібліотеки як соціального та наукового інституту» [7, с. 46], «візитна картка» або каталог, що надає відвідувачам початкову інформацію про установу [13, с. 56]. Поряд із функцією створення позитивного іміджу бібліотеки дослідники підкреслюють важливу роль електронних виставок і у дистанційному обслуговуванні читачів [9, с. 152; 2, с. 247; 1, с. 475; 10, с. 29].

Сторінка «електронні виставки» на вебсайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) з 2011 р. постійно доповнюється матеріалами до пам'ятних дат та тематичними добірками літератури, які супроводжуються текстовою частиною з описом цих матеріалів та відповідною історичною довідкою [6, с. 210]. Розроблена в Інституті інформаційних технологій НБУВ платформа для представлення електронних експозицій дає змогу долучати до галереї зображень розлогий супровідний текст.

Зміст і структура текстової частини кожної окремої виставки залежить від її тематики, особливостей матеріалу, загальної мети експозиції, а також особистого бачення автора. Електронні виставки НБУВ, що розкривають різні аспекти історії книгодрукування, демонструють результати наукової роботи співробітників спеціалізованих підрозділів бібліотеки. Метою таких експозицій є не лише популяризація фонду НБУВ, але й ознайомлення читачького загалу із найвизначнішими подіями, явищами з історії книги.

У рамках планової роботи відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ з дослідження видавничих колекцій європейських друкарів було підготовлено експозиції «Шедеври світової поліграфії – видання колекції ельзевірів» (2018 р.) [5] та «Раритети колекції етьєнів» (2020 р.) [4]. Публікації кожного із цих електронних ресурсів на вебсайті передувала реальна книжкова виставка, експонована у спеціальних вітринах відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ. Відтак текстові частини електронних виставок пройшли попередню апробацію в лекціях-екскурсіях. Серед реальних відвідувачів експозицій були співробітники бібліотек, викладачі та студенти київських вищих навчальних закладів. Розміщені в соціальній мережі Facebook оголошення про виставки етьєнів та ельзевірів із колекції НБУВ викликали інтерес у вчених-книгознавців з інших міст України, а також Литви, Білорусі. Відповідно, коло відвідувачів віртуальної виставки стало значно ширшим.

Позитивні відгуки реальних та віртуальних відвідувачів виставок колекцій етьєнів та ельзевірів НБУВ засвідчують ефективність їхнього контенту для популяризації історії світового книгодрукування.

Мета статті – розкрити експозиційний потенціал виставки видавничої колекції, що презентує визначні віхи історії світового книгодрукування.

Результати дослідження. Текстова частина електронних виставок «Шедеври світової поліграфії – видання колекції ельзевірів» та «Раритети колекції етьєнів» складається з трьох інформаційних блоків, що забезпечують всебічне розкриття

експозиційного потенціалу видавничої колекції: 1) історія династії; 2) найвизначніші видання колекції; 3) індивідуальні особливості примірників.

Першим етапом підготовки електронної виставки видавничої колекції стало визначення презентативності наявного матеріалу щодо відображення історії друкарні та розвитку видавничого стилю, притаманного представникам певної династії видавців. При цьому, передумовою створення виставки є не стільки кількісний, скільки якісний склад колекції. До складу колекції Етьєнів НБУВ входить трохи більше 60 видань, тоді як приблизний загальний обсяг видавничої продукції Етьєнів – 1500 томів. Так само незначним видається співвідношення 200 назв видань, представлених у колекції Ельзевірів НБУВ, до загальної кількості видань їхньої фірми, що перевищує 5 тисяч книг. Проте в обох випадках можемо констатувати наявність чинників, що свідчать про суттєвий якісний склад колекції.

До якісних ознак презентативності тієї чи іншої видавничої колекції можна віднести декілька критеріїв. Серед них, зокрема, наявність видань якомога більшої кількості представників династії, а також найпоказовіших зразків їхньої видавничої спадщини. У колекціях Етьєнів та Ельзевірів НБУВ представлено видання засновника династії та задіяних у книговидавництві представників п'яти поколінь його нащадків. Якісний склад обох видавничих колекцій дає змогу проілюструвати історію друкарні Етьєнів та Ельзевірів. Відтак, в основу експозицій «Шедеври світової поліграфії – видання колекції Ельзевірів» та «Раритети колекції Етьєнів» покладено хронологічний принцип подання матеріалу – від започаткування друкарні, презентованого виданням засновника династії, до найпізнішого з наявних у фонді видань, що демонструє кінцевий період функціонування друкарні.

Найбільший емоційний відгук як у слухачів лекцій-екскурсій, так і у широкого кола віртуальних відвідувачів виставок видавничих колекцій викликають ліричні відступи про особисте життя представників друкарських династій; розподіл спадщини між численними нащадками-видавцями; повторні шлюби вдів, через які на титулах книг знаменитої видавничої фірми з'являються нові прізвища тощо. Наведення таких фактів не лише поживає оповідь у текстовій частині виставки, але й доповнює її даними, необхідними для атрибуції видань.

У рамках загальної хронології історії друкарні матеріал згруповано за основними видавничими осередками фірми. Через ідеологічний конфлікт із теологами Сорбони у 1551 р. Роберу Етьєну довелося виїхати з Парижа і оселитися у Женеві. Розквіт діяльності фірми Етьєнів припадає на паризький період (перша половина XVI ст.) та женевський період (друга половина XVI ст.), кожен з яких в експозиції представлений відповідними виданнями.

У експозиції, присвяченій колекції Ельзевірів, висвітлюється діяльність лейденського та амстердамського осередків друкарні. Непересічний підприємницький хист Бонавентури Ельзевіра сприяв витісненню з лейденського книжкового ринку інших представників родини та спричинив утворення численних філій друкарні. Найбільшої слави Ельзевіри набули завдяки лейденським друкам 1620–1640-х рр. та амстердамським виданням 1650–1670-х рр. Варто зауважити, що показові видання цих двох осередків експонуються у галереї електронної виставки Ельзевірів.

Послідовний перегляд експонатів виставки, представлених у хронологічно-географічному порядку, дає змогу простежити еволюцію видавничого стилю кожної з видавничих фірм, а також виокремити непомітні на перший погляд варіанти друкарської марки. Знаною маркою династії Етьєнів є емблема з чоловічою постаттю під оливковим деревом. Проте навіть у невеликій за обсягом колекції етьєнів НБУВ налічується 10 варіантів цієї друкарської марки [3]. Один із варіантів видавничої марки Ельзевірів, із зображенням чоловічої постаті під деревом, віддалено нагадує сюжет марки Етьєнів, проте зміст образів кардинально змінено.

Девіз друкарської марки Етьєнів «*Noliantumsapere, sedtime*» («Не несися високо, але бійся»), започаткованої Робером Етьєном у 1520-х рр., відсилає до тексту Послання святого апостола Павла до римлян. Чоловіча постать на марці Етьєнів уособлює самого апостола, а в тексті мотто йдеться про складність пізнання істини [12, с. 10]. Марка із чоловічою постаттю під в'язом, обвитим виноградом, із девізом «*Nonsolus*» («Не самотній») введена Ісааком Ельзевіром у 1620-х рр. для видань лейденського осередку друкарні. Чоловіча постать на цій марці тлумачиться як філософ чи відлюдник, а девіз марки в різних інтерпретаціях звучить як заклик мислителя до усамітнення, або навпаки – плідної співпраці [15]. Певні риси подібності із маркою Етьєнів має і характерна для видань амстердамського осередку марка з оливковим деревом, яку Лодевейк Ельзевір ввів у 1640-х рр. Під кроною дерева емблема зображає давньоримську богиню мудрості, покровительку наук, мистецтв та ремесел – Мінерву. Девіз «*Neextraoleas*» («не виходячи з-під маслини»), на думку К. Міллера, перегукується з девізом Етьєнів, оскільки закликає не виходити за рамки мудрості [14, с. 461].

В експозиції етьєнів також представлено варіант марки зі змією, який Роберт Етьєн у якості королівського друкаря використовував для видань грецьким шрифтом. Бібліотечна виставка ельзевірів демонструє перший варіант їхньої видавничої марки, введений у 1597 р., – емблему із зображенням орла з пучком із семи стріл, що є модифікацією державного герба Нідерландів.

Значний дослідницький інтерес викликають також видання колекції ельзевірів НБУВ, на титулах яких є марка із зображенням сфери. Цю марку в друкарні Ельзевірів використовували здебільшого в тих випадках, коли з певних причин хотіли приховати місце друку. Маркою із зображенням сфери послуговувалися і так звані «псевдо Ельзевіри» – імітатори видавничого стилю відомої династії друкарів.

Окремої уваги в кінці кожної з експозицій видавничих колекцій НБУВ надано книгам, що презентують завершальний період історії друкарні, та виданням правонаступників друкарської марки. В експозиції етьєнів представлено друки братів Шуге, які викупили обладнання женецької друкарні після її закриття та використовували марку з оливковим деревом. Також експозиція демонструє використання марки Етьєнів у паризьких виданнях Мамерта Паттісона (чоловіка вдови Робера II Етьєна) і Жака Дугаста (правонаступника Робера III Етьєна).

Одну з проблем атрибуції етьєнів на виставці представляють видання їхніх однофамільців – паризької друкарської родини XVIII ст. з таким самим прізвиськом,

але без жодного стосунку до видавничої спадщини відомої династії Етьєнів XVI – першої половини XVII ст.

Виставка ельзевірів серед інших експонатів показує приклади видавничої спадщини ельзевірів із фіктивним місцем друку, а також контрафактне видання краківської друкарні Христофора Шеделя, на титулі якого місцем друку зазначено амстердамську друкарню Лодевейка Ельзевіра.

Важливою ознакою презентативності видавничої колекції є наявність видань, що розкривають тематичне різноманіття продукції династії, а також тих книг, які справили значний вплив на розвиток книгодрукування. Перлинами колекції етьєнів НБУВ, представленими на виставці, є книги, видані грецьким королівським шрифтом, лагиномовна Біблія в перекладі Робера Етьєна, а також словник грецької мови його сина – Анрі Етьєна. У колекції ельзевірів НБУВ яскраво виокремлюється серія «Республіки» (або «Малі держави») – малоформатні науково-популярні видання, що описують країни Європи, Азії, Америки. Високий експозиційний потенціал мають представлені в колекції видання з історії, медицини, біології та географії, оздоблені численними ілюстраціями. Virізняє колекцію Етьєнів і видання творів першої в Голландії жінки-вченої – Анни Марії ван Схурман, прикрашене її портретом.

Однією з проблем укладання виставки європейських стародрукованих видань є те, що вміщені на їхніх титульних аркушах довгі назви іноземною мовою не дають читачеві/глядачеві уявлення про книгу. У текстовій частині експозиції назву кожного з представлених у галереї видань доцільно подавати в скороченому варіанті, з коротким описом змісту видання. Зокрема, видання «*Tabacologia. Nicest Tabaci, seu Nicotinae descriptio*» у тексті до виставки ельзевірів НБУВ схарактеризовано як працю з тютюнознавства Йогана Неандера «*Табакологія*» 1622 р., де йдеться про технологію вирощування тютюну та його лікувальні властивості.

Вагомою якісною ознакою презентативності видавничої колекції є також наявність свідчень про побутування західноєвропейської книги на теренах України. Екслібриси, штампи та провенієнції на примірниках колекції етьєнів і ельзевірів НБУВ вказують на їхнє входження до бібліотек численних навчальних закладів та приватних осіб. І. Ціборовська-Римарович фіксує належність окремих примірників видань Етьєнів та Ельзевірів до родових бібліотек Правобережної України XVIII ст.: Вишневецьких-Мнішеків [11, с. 54], Потоцьких [11, с. 115], Мікошевських [11, с. 149]. У колекції ельзевірів НБУВ О. Недашківська виокремлює книжкові знаки та провенієнції Віленської академії, Острозького єзуїтського колегіуму, Луцько-Житомирської семінарії, Волинського церковного археографічного товариства, Київського університету св. Володимира, бібліотек Шодуарів та Урбановських-Стажинських [8, с. 268–270].

У експозиції колекції етьєнів НБУВ продемонстровано оправи з суперекслібрисом бібліотеки польського короля Сигізмунда Августа. Інтерес віртуальних читачів викликала також оправа примірника грецьких сентенцій, на якій відтиснуто портрети Мартіна Лютера та Йогана Фредеріка. У виставці ельзевірів НБУВ окремий колаж показує приклади характерних оправ та екслібрисів, що трапляються у примірниках колекції.

Електронна форма представлення виставкового матеріалу дає змогу відобразити не лише титульні аркуші, але й особливості текстової частини експонованих видань. У експозиції «Раритети колекції етьєнів» представлено 50 ілюстрацій. Кожен кадр розміщено на окремій ілюстрації. Виставка «Шедеври світової поліграфії – видання колекції ельзевірів» демонструє 37 ілюстрацій, проте більшість з них є колажами, сформованими зі сторінок однієї книги або співставних для порівняння елементів різних книг. Наприклад, у ілюстрації серії «Республіки» завдяки мініатюрному форматові самих експонатів вдалося об'єднати гравіровані титульні аркуші одразу 12-ти книг.

Висновки. Представлені на вебсайті НБУВ експозиції «Раритети колекції етьєнів» та «Шедеври світової поліграфії – видання колекції ельзевірів» розкривають історію двох династій, діяльність яких справила значний вплив на розвиток європейської наукової книги: французьких типографів XVI–XVII ст. Етьєнів та голландських типографів XVII ст. Ельзевірів. Крім великого книжкового спадку видавничі фірми Етьєнів та Ельзевірів лишили після себе поліграфічні новації, що зробили їхні прізвища термінами на позначення продукції цих видавництв. Комерційні та політичні чинники спонукали представників різних поколінь династій Етьєнів і Ельзевірів мігрувати, відкривати численні філії в різних містах, співпрацювати з освітніми й урядовими інституціями свого часу, залучати до роботи провідних вчених, граверів, варіювати друкарську марку та передавати право на її використання іншим видавцям, приховувати і навіть фальсифікувати місце друку окремих видань. Обидві династії тиражували та поширювали на світовому книжковому ринку видання, тематика яких охоплювала різні сфери ранньомодерної науки і культури. Як свідчать книжкові знаки та провенієнції на примірниках видань Етьєнів і Ельзевірів, їхні книги потрапляли до приватних власників, а також бібліотек освітніх закладів, монастирів усю Європу. Книжкові знаки та провенієнції примірників колекцій етьєнів і ельзевірів НБУВ відображають історію побутування цих книг на теренах України та прилеглих територій.

Створені на матеріалі двох видавничих колекцій відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ електронні книжкові виставки етьєнів і ельзевірів – яскравий приклад того інформаційно-освітнього потенціалу, який притаманний експозиціям історико-культурних фондів наукових бібліотек. Демонстрація найпоказовіших примірників видань, що вирізняються змістом, поліграфічним оформленням, зберігають унікальні книжкові знаки і провенієнції, дає змогу унаочнити матеріал з історії друкування та розповсюдження наукової книги на теренах України, відображає рівень знань та коло інтересів освіченого читача ранньомодерної доби. Вона має також інформаційне значення для дослідників фондів бібліотек, що займаються атрибуцією видань Етьєнів і Ельзевірів. Викладений у статті досвід укладання виставок видавничих колекцій може бути використаний в експозиційній діяльності наукових бібліотек.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 41. С. 467–478.

2. Власова С. А. Виртуальные выставки литературы на сайте БЕН РАН. *Библиотеки национальных академий наук*. 2013. Вып 11. С. 247–252.
3. Курганова О. Варіанти друкарської марки Етьєнів у колекції Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації* : матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 6–8 жовтня 2019 р.). Київ, 2020. С. 282–285.
4. Курганова О. *Раритети колекції Етьєнів*. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/5229>
5. Курганова О. *Шедеври світової поліграфії – видання колекції Ельзевірів*. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/4221>
6. Лобузина К. *Технології організації знаньних ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності*: монографія. Київ, 2012. 252 с.
7. Лопата О. Електронні бібліотечні журнальні виставки як змістовна складова роботи залів періодичних видань НБУВ. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 3. С. 41–46.
8. Недашківська О. Тематичний склад колекції ельзевірів відділу стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 44. С. 264–273.
9. Солонська Н., Мордвінов Ю. Електронні виставки в бібліотеках як форма створення нового інформаційного ресурсу. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2012. Вип. 34. С. 150–155.
10. Туровська Л., Смоляр І. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 3. С. 29–31.
11. Ціборовська-Римарович І. О. *Родові бібліотеки Правобережної України XVIII століття (Вишневецьких-Мнішеків, Потоцьких, Мікошевських): історична доля та сучасний стан*. Київ, 2006. 396 с.
12. Armstrong E. *Robert Estienne Royal Printer: An historical study of the Elder Stephanus*. Cambridge : At the University press, 1954. 309 p.
13. Ciurea C. & Filip F. G. Virtual Exhibitions in Cultural Institutions: Useful Applications of Informatics in a Knowledge-based Society. *Studies in Informatics and Control*. 2019. Is. 28. P. 55–64. Doi: 10.24846/v28i1y201906
14. Miller C. W. E. Ne extra oleas. *The American journal of philology*. 1914. Vol. 35. P. 456–462. URL: <https://archive.org/details/jstor-289286/page/n5/mode/2up>
15. *What does «Non solus» mean in Elsevier's Logo? By Library connect*. URL: <https://www.elsevier.com/connect/library-connect/what-does-non-solus-mean-in-elseviers-logo>

References

1. Bondarenko, V. (2015). Virtualni vystavky yak dystantna biblioteczna posluha [Virtual exhibitions as distant library service]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 41, 467-478. [In Ukrainian].
2. Vlasova, S. A. (2013). Virtualnye vystavki literatury na saite BEN RAN [Virtual exhibitionson LNSRAS website]. *Biiblioteki natsionalnykh akademii nauk*, 11, 247-252. [In Russian].
3. Kurhanova, O. (2020). Varianty drukarskoi marky Etieniv u kolektsii Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [The variants of Estiennes printer's mark in Vernadsky National Library of Ukraine collection]. In *The Library, Science, Communication. Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 282-285). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
4. Kurhanova, O. *Rarytety kolektsii Etieniv* [The rarities of Estienne's collection]. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/5229> [In Ukrainian].
5. Kurhanova, O. *Shedevry svitovoi polihrafii – vydannia kolektsii Elzeviriv* [The masterpieces of the world typography - editions of the Elsevier's collection]. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/4221> [In Ukrainian].
6. Lobuzina, K. (2012). *Tekhnologii orhanizatsii znannievykh resursiv u bibliotечно-informatsiinii diialnosti*: monohrafiia [The technologies of knowledge resources in library-informational work organization: monograph]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
7. Lopata, O. (2017). Elektronni biblioteczni zhurnalni vystavky yak zmistovna skladova roboty zaliv

periodychnykh vydan NBUV [The library digital exhibition of periodicals as an informative part of VNLU Halls of periodicals functions]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 3, 41-46. [In Ukrainian].

8. Nedashkivska, O. (2016). Tematychnyi sklad koleksii elzeviriv viddilu starodrukiv ta ridkisykh vydan Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Thematic structure of Elsevier collection of old-printed and rare books department of Vernadsky National Library of Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 44, 264-273. [In Ukrainian].

9. Solonska, N. & Mordvinov, Yu. (2012). Elektronni vystavky v bibliotekakh yak forma stvorennia novoho informatsiinoho resursu [Digital exhibitions in libraries as a form of new informational resource development]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 34, 150-155. [In Ukrainian].

10. Turovska, L. & Smoliar, I. (2015). Elektronna vystavka yak komunikatsiina model diialnosti naukovoї biblioteky [The digital exhibition as a communicational model of scientific library activity]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 3, 29-31. [In Ukrainian].

11. Tsiבורovska-Rymarovykh, I. O. (2006). *Rodovi biblioteky Pravoberezhnoi Ukrainy XVIII stolittia (Vyshnevetskykh-Mnishekh, Pototskykh, Mikoshevskykh): istorychna dolia ta suchasnyi stan*. [The family libraries of Right-Bank Ukraine of 18th c. (Vyshnevetski-Mnishek, Pototski, Mikoshevski). The History and current state]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

12. Armstrong, E. (1954). *Robert Estienne Royal Printer: An historical study of the Elder Stephanus*. Cambridge, Great Britain: At the University npress. [In English].

13. Ciurea, C. & Filip, F. G. (2019). Virtual Exhibitions in Cultural Institutions: Useful Applications of Informatics in a Knowledge-based Society. *Studies in Informatics and Control*, 28, 55-64. Doi: 10.24846/v28i1y201906 [In English].

14. Miller, C. W. E. (1914). Ne extra oleas. *The American journal of philology*, 35, 456-462. Retrieved from <https://archive.org/details/jstor-289286/page/n5/mode/2up> [In English].

15. *What does «Non solus» mean in Elsevier's Logo? By Library connect*. Retrieved from <https://www.elsevier.com/connect/library-connect/what-does-non-solus-mean-in-elseviers-logo> [In English].

Olena Kurhanova,

PhD (Philology), Senior Researcher, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1609-231X>, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

THE PRESENTATION OF WORLD BOOK PRINTING HISTORY IN THE LIGHT OF PRINTER'S HERITAGE COLLECTIONS: DIGITAL EXHIBITIONS OF ESTIENNE AND ELSEVIER ON THE WEBSITE OF VERNADSKY NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE

The aim of the article istoreveal the expository potency of the printer's heritage collection exhibition that presents important periods of the world book printing history. **The methodology** of the research is thecontent analysis of two electronic expositions, posted on the website of Vernadskyi National Library of Ukraine: The rarities of the Estienne's collection and The masterpieces of the world typography – editions of the Elsevier's collection. **The novelty** of the research is connected with the lack of investigations dedicated to printer's heritage collection presentation, which are critical in exhibition activity of scientific library. **The results** of the researchdefine three main features of the printer's heritage collection that enhances its informational potency in displaying the history of the world book printing. These are the capacity of collection data to illustrate the full history of the printing house, the attributive features of its editorial production, and the individual features of the collection copies. The exhibitions of the Estienne and Elsevier editions collection are great examples of informational and educational potency of scientific library historic and cultural collections exhibitions. The demonstration of the most significant copies with distinctive content, polygraph decoration, book owner's marks, and provenances enable us to visualize the data from the history of European scientific book printing and its promotion in the territory of early-modern Ukraine. The exhibitions of printer's heritage collections contain data on variants of the editorial mark and show samples of polygraphy style, which make them valuable for library researchers, dealing with the attribution of Estienne and Elsevier editions. The experience of printer's heritage collection exhibition forming can be used in the exhibition activity of scientific libraries.

Keywords: printer's heritage collection, electronic book exhibition, foreign old printed editions, history of book printing, Estienne's editions, Elsevier's editions, collection of Vernadsky National Library of Ukraine.

Vernadskyi National Library of Ukraine
3, Holosiivskiy ave, Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: olena.kurhanova@gmail.com

Стаття надійшла до редакції: 25.01.2021.